žės 4 d. nufotografavus piliakalnio apylinkes iš bepiločio orlaivio, juodi plotai pasimatė dar geriau. Paaiškėjo, jog Medingės gyvenvietė buvo išties didelė, galėjo užimti maždaug 5 ha plotą.

Už 850 m į R nuo Medingėnų piliakalnio yra Akmenskinės gyvenvietė ir kapinynas, kuriame 1967 m. Vitas Valatka rado 16 degintinių X–XIII a. kapų su kuršiams būdingomis įkapėmis. Piliakalnis, gyvenvietė ir kapinynas sudaro vieną ateityje toliau tyrinėtiną archeologinį kompleksą.

Medingėnų piliakalnis ir papėdės gyvenvietė išskirtiniai tuo, kad buvo surastas paveldo objektas, turintis ne tik archeologinę, bet ir istorinę vertę: čia lokalizuojama 1253 m. minima gyvenvietė. Tai patvirtina XIII a. šaltinių patikimumą, anksčiau tyrinėtojų keltas hipotezes apie kuršių žemių struktūrą.

The Search for Medingėnai Hillfort and the Settlement at its Foot

The 1253 act dividing the Curonian land of Ceklis mentions 44 locations, the majority of which coincide with known hillforts (Fig. 1). The Medingė (*Nedinge*, *Nederingen*) locality (now Medingėnai, Rietavas Municipality) did not have a hillfort, which prompted a search for it in the vicinity of the church-owned village. On 8 April 2017, it was found on the left bank of the Minija, about 2.1 km to the NE of the centre of Medingėnai. An enclosure created on a 73 x 28 m promontory with a small stream was defended from the main land mass by a heavily ploughed, 50 cm high bank and a 50 cm deep ditch dug beyond it (Fig. 2). The cultural layer in the enclosure has survived near the bank (Fig. 3) while the settlement at its foot was found in roughly 5 ha of the fields beside it. The hillfort dates to the 1st millennium – 13th century.

Virgilijus Bračiulis

Žvalgymai Dirvupių, Klausmylių ir Sudmantų apylinkėse

2018 m. lapkričio 10, 12, 14 ir 18 d. asmenine iniciatyva vykdyti Jakų (Mozūriškių, Sudmantų) piliakalnio, vadinamo Piltine (UK 20626), aplinkos žvalgymai Dirvupių ir Sudmantų kaimuose bei Klausmylių viensėdyje (Klaipėdos r., Sendvario sen.). Tyrimais buvo siekiama nustatyti iki šiol nežinomo kapinyno vietą. 2018 m. spalio pradžioje archeologą Virgilijų Bračiulį pasiekė žinia, kad šio piliakalnio aplinkoje nelegalūs kasinėtojai aptiko nežinomą kapinyną ir jį kasinėja. Spalio mėnesį archeologai Virgilijus Bračiulis, Ramunė Bračiulienė, Romas Jarockis ir Darius Balsas vykdė vizualinę paiešką vietovėje į P nuo Lelių kaimo ir kalvose aplink vadinamą Jono Birškaus sodybos namą (UK 37553). Nepavykus aptikti akivaizdžių kasinėjimų pėdsakų žemės paviršiuje, nuspręsta tikrinti žemės paviršių metalo detektoriais.

Žvalgymuose dalyvavo archeologai V. Bračiulis ir R. Bračiulienė, žurnalistas D. Nikitenka, MINK nariai (16 žmonių) ir P. Michniovas. Žvalgyta 7 ha plote, kuris yra į PV nuo Jakų piliakalnio teritorijos, apimant kalvelę šalia Smeltalės upelio. Žvalgoma teritorija buvo padalinta į paieškos sektorius A, B, C, D, E, F, G (1 pav.). Aptiktų radinių vietos buvo žymimos kuoliukais, fiksuojamos jų koordinatės.

Šalia esantį Jakų piliakalnį prieš 1993 m. aptiko kraštotyrininkas Vytas Tamošiūnas, 1993 m. R. Banytė jame atliko žvalgomuosius tyrimus. Jų metu ištirti 8 šurfai – iš viso 24,5 m^2. Geriau išlikusio kultūrinio sluoksnio nerasta, tačiau pylimų viduje aptikta stulpaviečių ir stambių akmenų (*ATL 1992 ir 1993 metais*,

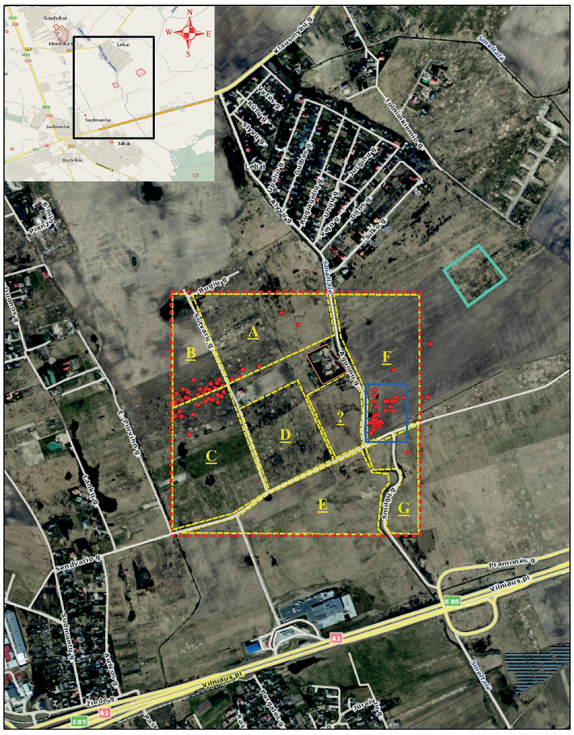

1994, p. 39–43). G. Zabiela, S. Messalis ir M. Posseltas 2012 ir 2015 m. Jakų piliakalnį tyrė geofizikiniais metodais: naudodami magnetometrą ir georadarą. Magnetometru ištirtas beveik visas paminklo plotas (apie 1,1 ha), georadaru tirta 2500 m² išilgai įtvirtinimų Š dalies. Geofizikinis tyrimas atskleidė įtvirtinimų konstrukciją, kurią sudaro beveik taisyklingo apskritimo formos žiedinis akmeninis pylimas. Išorinis įtvirtinimas apie 75–78 m skersmens, vidinis – apie 53–56 m skersmens. Įtvirtinimo plotas – apie 2600 m². Iškelta prielaida, kad Jakų piliakalnis buvo pastatytas iš rytinės Skandinavijos, galbūt iš Elando atvykusių žmonių. Spė-

1 pav. Archeologinių žvalgymų 2018 m. situacijos planas: 1 – Jakų piliakalnis; 2 – 2018 m. žvalgymų vieta; 3 – paieškos sektoriai; 4 – spėjama kapinyno vieta; 5 – archeologinių radinių radimvietės; 6 – Jono Birškaus sodybos namas. V. Bračiulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2018 survey: 1 – Jakai hillfort; 2 – area surveyed in 2018; 3 – search grids; 4 – location of the suspected cemetery; 5 – find spots; 6 – the house of Jonas Birškus.

2 pav. Paieškų akimirka. D. Niktenkos nuotr.

Fig. 2. A moment during the search.

3 pav. Apyrankė. D. Nikitenkos nuotr.

Fig. 3. A bracelet.

4 pav. Žvangutis. D. Nikitenkos nuotr.

Fig. 4. A crotal.

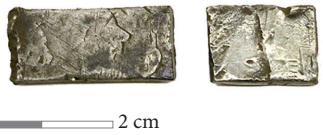

5 pav. Sidabro juostelių fragmentai. D. Nikitenkos nuotr.

Fig. 5. Fragments of silver bands.

6 pav. Galąstuvas. D. Nikitenkos nuotr.

Fig. 6. A whetstone.

jamas įtvirtinimo datavimas – IV a., neatmetama galimybė, kad VII–VIII a. čia galėjo būti skandinavų prekybos ir amatų gyvenvietė.

Žvalgant (2 pav.) metalo ieškikliais 5–10 cm gylyje ir žemės paviršiuje iš viso rasti 85 archeologiniai radiniai. Sektoriuje A rasti 6 radiniai (monetos ir metalinių dirbinių fragmentai), datuojami XIX a. II puse – XX a. I puse. Sektoriuje B rasti 25 radiniai (monetos, vario lydinio sagos, švininė plomba ir kulkos, metalinių dirbinių fragmentai, kaolino molio pypkės kotelio fragmentas), datuojami XVIII a. pabaiga – XX a. II puse. Sektoriuje C rasta 13 radinių (monetos, sagos, metalinis svarelis, geležies dirbinių fragmentai), datuojamų XIX–XX a. I puse. Sektoriuose D ir E vertingų radinių nerasta, sektoriuje G rastas Lietuvos tarpukario kariuomenės kepurės kokardos fragmentas. Vertingiausi radiniai aptikti sektoriuje F, kur jų surinkta 40. Iš jų 5 radiniai (plombos, monetos) datuojami XIX–XX a. I puse, 3 radiniai – šlakas ir neaiškios paskirties geležiniai dirbiniai bei 32 radiniai, kurie gali būti siejami su kapinyno medžiaga. Tai dirbiniai ar jų fragmentai iš žalvario (3–4 pav.), sidabro lydinio fragmentai (5 pav.), geležies dirbinių, galąstuvų (6 pav.), keramikos fragmentai, mėlyno stiklo karolio dalis. Radiniai datuojami X–XII a., spėjama, kilę iš degintinių kapų. Dauguma radinių aptikti paieškos sektoriaus F PV kampe, 300–350 m atstumu į PV nuo Jakų piliakalnio, maždaug 200x150 m plote prie Smeltalės upės. Šioje vietoje ateityje reikia atlikti detalesnius tyrimus, o pačią vietą saugoti.

Surveys in the Vicinity of Dirvupiai, Klausmyliai, and Sudmantai

In November 2018, a field survey was conducted in the vicinity of Jakai hillfort (Klaipėda District, W Lithuania). During it, a metal detector was used in an effort to establish the location of a hitherto unknown cemetery (Fig. 2). The area to be surveyed was divided into search grids A, B, C, D, E, F, and G (Fig. 1). 85 finds were discovered. Finds (coins, buttons, seals, bullets, and metal artefact fragments) dating to the late 18th–first half of the 20th centuries were found in grids A, B, C, and G. 40 finds, five of which (seals and coins) date to the 19th–first half of the 20th century and three of which are

a piece of slag and two iron artefacts with no clear purpose, were discovered in grid F. The remaining 32 finds, which may be connected with cemetery material, consist of fragments of iron and bronze artefacts (Figs. 3–4) and a silver ingot (Fig. 5), pieces of whetstones (Fig. 6), potsherds, and a fragment of a blue glass bead. The finds date to the 10th–12th centuries and are suspected of coming from cremations. They were discovered in an approximately 200 x 150 m area near the River Smeltalė, at a height of 300–350 m to the SW of Jakai hillfort.

Žilvinas Montvydas

Žvalgymai Jurbarko, Šilalės, Tauragės ir Ukmergės rajonuose

2018 m. remiantis archyviniais šaltiniais ir žmonių pasakojimais, nežinomų archeologinių objektų ieškota Jurbarko, Šilalės, Tauragės, Ukmergės rajonuose. Spėjamuose archeologiniuose objektuose vykdyti vizualiniai žvalgymai ir žvalgymai metalo ieškikliais. Projektą dalinai finansavo Lietuvos kultūros taryba. Objektų koordinatės nurodomos LKS94 sistemoje.

1 pav. Viena iš susprogdinto Paegluonio akmens su pėdomis skeveldrų. Ž. Montvydo nuotr.

Fig. 1. One of the fragments of the blown up Paegluonis stone with footprints.

Paegluonio akmuo su pėdomis, vadinamas Marguoju akmeniu (Tauragės r., Skaudvilės sen.) (406046, 6141332), yra miško pakraštyje, Paegluonio ir Pilsūdų kaimų paribyje, netoli Jakutiškių kaimo ribos. Vieta nutolusi 1,1 km ŠV kryptimi nuo kelio Tauragė–Šiauliai (A12) posūkio į senąjį kelią (4507), vedantį pro Skaudvilę, 2,15 km į P nuo kelio Upyna–Skaudvilė (4504) posūkio į Pavarčio kaimą (4529). 1935 m. Lietuvos žemės vardyno anketoje minimas Margupio upelis, apie kurį pasakojama, kad „Pilsūdo dv. ponas Vaidila ir Rūdijos Vinča senovėj vedė tarp savo žemių rubežius. Niekaip geruoju nesusitarę. Taigi prie Margupio ėmę tarp savęs muštis. Kilus tikra vaina. Tada kapčiaus vieton liepę baudžiauninkams atvežti didžiulį akmenį, ant kurio buvę išspausta gyvulių (karvės, avies, ir kt.) pėdos. Akmuo toj vietoj tebesiranda. Skiria vald. mišką nuo Pilsūdo km. žemės ir Paegluonio ganyklų.“ Rūdijos kaimo gyventojas Antanas Girdauskas, gimęs 1957 m., parodė tikslią akmens vietą ir teigė, kad žmonės akmenį vadino Marguoju, o greta tekėjusio, dabar jau melioruoto Margupio upelio pavadinimas kilęs būtent nuo šio akmens pavadinimo. A. Girdauskas ir Paegluonio kaimo gyventoja Antanina Verpeckienė, g. 1935 m., pasakojo, kad akmuo yra stebuklingas, kad ant jo buvo „pono Dievo lazdikė ir koja, žmogaus, visų šventųjų, avies, karvės, arklio ir kt. pėdos – kas yra ant pasaulio, ten viskas yra, visos kojikės tam akmenyje“. Akmuo XX a. viduryje buvo susprogdintas, šiuo metu apie 10 m plote yra mažiausiai 5 dalinai į žemę susmigusios iki 1x1 m dydžio pilkos spalvos granito skeveldros. Kai kuriose iš jų matyti įvairaus dydžio paviršiaus nelygumai, kurie ir galėjo būti laikomi pėdomis (1 pav.). Pasakojama, kad akmuo buvo didelis, bent kelių metrų skersmens, o jį su-